

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ

№ 3

София, 20 ноември 2014 година

Върховният касационен съд на Република България,
ОБЩО СЪБРАНИЕ НА НАКАЗАТЕЛНАТА КОЛЕГИЯ в съдебно заседание на деветнадесети юни две хиляди и четиринадесета година в състав:

ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ: ПАВЛИНА ПАНОВА

ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА ОТДЕЛЕНИЯ:

ТАТЯНА КЪНЧЕВА, ВЕРОНИКА ИМОВА, ЕЛЕНА ВЕЛИЧКОВА

ЧЛЕНОВЕ:

ПЛАМЕН ТОМОВ	БЛАГА ИВАНОВА
ЛИДИЯ СТОЯНОВА	ЖАНИНА НАЧЕВА
ЕВЕЛИНА СТОЯНОВА	СЕВДАЛИН МАВРОВ
САША РАДАНОВА	ТЕОДОРА СТАМБОЛОВА
ЮРИЙ КРЪСТЕВ	МИНА ТОПУЗОВА
КРАСИМИР ХАРАЛАМПИЕВ	ДАНИЕЛА АТАНАСОВА
РУЖЕНА КЕРАНОВА	БИСЕР ТРОЯНОВ
ЕЛЕНА АВДЕВА	ГАЛИНА ЗАХАРОВА
НИКОЛАЙ ДЪРМОНСКИ	КРАСИМИР ШЕКЕРДЖИЕВ
КАПКА КОСТОВА	РУМЕН ПЕТРОВ
БИЛЯНА ЧОЧЕВА	АНТОАНЕТА ДАНОВА
ЦВЕТИНКА ПАШКУНОВА	ЛАДА ПАУНОВА

с участието на секретаря Румяна Виденова
сложи на разглеждане тълкувателно дело № 3 по описа за 2014 година,
докладвано от съдия **ЕЛЕНА ВЕЛИЧКОВА**

На основание чл. 125, вр. чл. 124, ал. 1, т. 1 от Закона за съдебната власт председателят на Върховния касационен съд на РБ е направил искане до ОСНК на ВКС за приемане на тълкувателно решение предвид констатирана противоречива практика на съдилищата, свързана с приложението на чл. 378, ал. 4 от НПК.

В Глава двадесет и осма от НПК „Освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание” не е регламентиран

специален ред за постановвяване и обявяване на предвидения съдебен акт – решение. Това обстоятелство обяснява наличието на две различни практики, а именно:

- че съдът в открито съдебно заседание обявява решението си, прилагайки по аналогия разпоредбата на чл. 310 от НПК;

- че делото се обявява за решаване в съдебно заседание, като след изготвянето на съдебния акт страните биват уведомени за това.

Липсата на изрични правила в Глава двадесет и осма от НПК относно реда за постановвяване и обявяване на решението, както и констатираната противоречива съдебна практика, са дали основание на зададените от председателя три въпроса :

1. При постановвяване на решение по реда на чл. 378, ал. 4 от НПК приложими ли са правилата на чл. 300 и чл. 310 от НПК?
2. При постановвяване на решение по реда на чл. 378, ал. 4 от НПК съдът обвързан ли е от принципа по чл. 259 от НПК за непрекъснатост на съдебното заседание?
3. От кой момент започва да тече срокът по чл. 319 от НПК за обжалване и протестиране на решението по чл. 378, ал. 4 от НПК – от неговото постановвяване или от съобщаването на страните за изготвянето му?

ОСНК на ВКС намира, че отговорът на първия въпрос предопределя и отговорите на другите два.

Разпоредбата на чл. 78а от НК дава възможност за освобождаване от наказателна отговорност на лице, извършило престъпление, при определени в нормата предпоставки (за престъплението се предвижда наказание до три години лишаване от свобода или друго по-леко наказание, когато е умишлено, или лишаване от свобода до пет години или друго по-леко наказание, когато е непредпазливо; деецът не е осъждан за престъпление от общ характер и не е освобождаван от наказателна отговорност по реда на този раздел; причинените от престъплението имуществени вреди са възстановени).

Това предполага преди освобождаването на дееца от наказателна отговорност с налагане на административно наказание съдът да отговори на въпросите по чл. 301, ал. 1, т. 1, 2 и 4 от НПК. В противен случай съдът не би могъл да упражни правомощията си по чл. 378, ал. 4, т. 2 от НПК – да оправдае обвиняемия. Предпоставките за приложението на чл. 78а от НК могат да бъдат установени и в хода на съдебното следствие по дела от общ характер, в които случаи съдът се произнася с присъда, т.е. по общия ред, очертан в НПК.

Производството по Глава двадесет и осма от НПК е било уредено в Раздел IV от Глава двадесета „Особени правила” на Част трета „Съдебно производство” по отменения процесуален закон. В тези

случаи при отсъствие на особени правила са се прилагали общите такива, дори и при липса на изрична препратка.

С влизането в сила на НПК от 26.04.2006 г. (ДВ, бр. 86 от 28.10.2005 г.) законодателят въвежда ново разбиране за института на „освобождаването от наказателна отговорност”. Глава двадесет и осма от НПК се намира в Част пета на НПК, озаглавена „Особени правила”. Те са част от общия наказателен процес, но се характеризират със съответната специфика.

След решаване на въпросите по чл. 301, ал. 1, т. 1, 2 и 4 от НПК, при наличието на материално-правните предпоставки на чл. 78а от НК съдът освобождава обвиняемия от наказателна отговорност и му налага административно наказание. С решението за освобождаване от наказателна отговорност не се заличава престъпния характер на извършеното от обвиняемия деяние. Законодателят само е предвидил възможност за по-лек режим на санкциониране на престъпните деяния. Съдът трябва да установи дали предаденото на съд лице е извършило инкриминираното престъпление, т.е. да отговори на въпросите, формулирани с разпоредбата на чл. 301, ал. 1, т. 1 и т. 2 от НПК. Едва след положителен отговор на тези въпроси, ако се констатира наличието на предпоставките на чл. 78а от НК, съдът може да освободи виновния от наказателна отговорност.

С Постановление № 7/04.11.1985 год. Пленумът на ВС е дал разрешение на въпроси относими към поставените за тълкуване. В т. 4 е прието, че „деянието, попадащо в обхвата на чл. 78а от НК, запазва престъпния си характер и по отношение на него се прилагат разпоредбите на НК (повторност, рецидив, реабилитация, давност), доколкото в закона не е предвидено друго”. В т.12 на същото постановление – чл. 456, ал. 1 от НПК (отм.), съответен на актуалния чл. 378, ал. 4 от НПК – „думата решение е употребена като родово понятие”. Съгласно т. 15 – „провежда се съдебно разследване, в което се проверява има ли доказателства за вината ... за мотивите, целите и степента на вината”, като при необходимост съдът може да събира нови доказателства. В т. 16 е указано, че „в мотивите на съдебния акт съдът обсъжда въпросите по чл. 299, ал. 1, т. 2, 8 и 11 от НПК (отм.) и чл. 303, ал. 3 от НПК (отм.)”, съответни на актуалните чл. 301, ал. 1, т. 2, 9 и 12 от НПК и чл. 305, ал. 3 от НПК, а с диспозитива на решението се произнася по виновността на деца и размера на наложеното му административно наказание. Според т. 17 – „по въпросите, за които няма специални правила, се прилагат съответните правила по НПК”.

По отношение на всичко изложено дотук следва да се направи уговорка, че към момента на постановяване на Постановление № 7/1985 г. на Пленума на ВС прокурорът е разполагал с правомощия да

постанови освобождаване на дееца от наказателна отговорност и да внесе делото в съответния съд с предложение за налагане на административно наказание, в която хипотеза диференцираната процедура по чл. 455, ал. 1 от НПК (отм.) е предполагала разглеждане на „административно-наказателно дело”.

Независимо от настъпилите промени в материалното и процесуално законодателство относно процедурата за освобождаване на обвиняем от наказателна отговорност с налагане на административно наказание, посочените в постановлението указания се споделят от ОСНС на ВКС, поради което не следва да се изоставят.

Противоречието между посочените по-горе съдебни практики може да бъде преодоляно и чрез изясняване на характера на двете производства – дали се прилагат правилата на НПК за първоинстанционно производство или правилата на Глава трета, Раздел пети от ЗАНН за обжалването на наказателното постановление.

Административно-наказателното производство започва с акт за установяване на административно нарушение и завършва окончателно с произнасяне на административно-наказващия орган (относно авторството, вината и отговорността на нарушителя) с наказателно постановление. В съдебната фаза се проверява законосъобразността и правилността на акта на административно наказващия орган. Тя започва по жалба или протест срещу невлязло в сила наказателно постановление, като съдът осъществява съдебен контрол върху акта на административния орган.

Производството по Глава двадесет и осма от НПК е различно. Основанието му е приключило досъдебно производство за извършено престъпление от общ характер, за което при наличието на определените предпоставки законодателят е приел, че деецът не следва да бъде наказан с предвиденото в НК наказание, а трябва да бъде освободен от наказателна отговорност с налагане на административно наказание. Различният подход при наказуемостта на дееца не заличава престъпния характер на извършеното деяние и не го превръща в административно нарушение, още повече, че освобождаването на дееца от наказателна отговорност протича по реда на Глава двадесет и осма от НПК, като се прилагат общите правила на процесуалния закон.

Нормата на чл. 379 от НПК предписва, че при решаване на делото (по реда на Глава двадесет и осма от НПК) се прилагат разпоредбите на чл. 17-21 от ЗАНН. Тези разпоредби не се отнасят до процесуалния ред за разглеждане на делото и не изключват приложението на общите правила на НПК, нито превръщат диференцираната процедура по Глава двадесет и осма от НПК в административно производство. Същите се отнасят към приложението на правилото *non bis in idem*,

забраната за групиране на административни наказания, недопустимост на условно (отложено) административно наказание, правилата за отнемане на средството и предмета на нарушението.

Смисълът на диференцираната процедура по Глава двадесет и осма от НПК не е да се уреди различен от общоприетия в НПК процесуален ред при постановяването на съдебния акт, а да се въведе по-бърза и облекчена процедура в случаите, когато още на досъдебното производство прокурорът е установил наличието на предпоставките за приложение на чл. 78а от НК, така и когато съдията-докладчик по реда на чл. 248, ал. 1, т. 4 от НПК след образуването на наказателно дело по внесен от прокурора обвинителен акт преценява налице ли са основания за разглеждане на делото по реда на Глава двадесет и осма от НПК.

ОСНК намира за законосъобразно разбирането, че употребеното от законодателя родово понятие за акта, с който съдът се произнася в производство по Глава двадесет и осма от НПК (чл. 378, ал. 4 от НПК) – „решение”, предвижда правомощия, изискващи преди упражняването им да се отговори на въпроси, на които съдът дължи отговор при постановяване на присъда. От друга страна, с освобождаването на обвиняемия от наказателна отговорност престъпният характер на извършеното деяние не се заличава.

Очевидно следствие от това е, че обявяването на решението е етап от съдебното заседание, следващ незабавно приключването на пренията на страните, последната дума, оттеглянето на съвещание и постановяването на решението. Допустимо е изготвянето на мотивите към решението да бъде отложено (по аргумент от чл. 308 от НПК), но не и на диспозитива. Необявяването му по реда на чл. 310, ал. 1-3 от НПК съставлява нарушение на принципа на непрекъснатост на съдебното заседание (чл. 259 от НПК).

Решението по чл.378 ал.4 от НПК подлежи на обжалване и протест по реда на Глава двадесет и първа от НПК (ал.5 на чл.378 НПК) и съобразно разпоредбата на чл.319 ал.1 от НПК, срокът за това е петнадесетдневен от неговото обявяване.

По тези съображения и в изпълнение на правомощия си за тълкуване на НПК ОСНК на ВКС

Р Е Ш И :

1. При постановяване на решение по реда на чл. 378, ал. 4 от НПК се прилагат правилата на чл. 300 и чл. 310 от НПК.

2. При постановяване на решение по реда на чл. 378, ал.4 от НПК съдът е обвързан от принципа на чл. 259 от НПК за непрекъснатост на съдебното заседание.

3. Срокът по чл. 319 от НПК за обжалване и протестиране на решението по чл. 378, ал. 4 от НПК започва да тече от момента на неговото обявяване.

ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВКС:

/ПАВЛИНА ПАНОВА/

ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА ОТДЕЛЕНИЯ:

ТАТЯНА КЪНЧЕВА..... ВЕРОНИКА ИМОВА.....

ЕЛЕНА ВЕЛИЧКОВА.....

ЧЛЕНОВЕ:

ПЛАМЕН ТОМОВ.....	БЛАГА ИВАНОВА.....
ЛИДИЯ СТОЯНОВА.....	ЖАНИНА НАЧЕВА.....
ЕВЕЛИНА СТОЯНОВА	СЕВДАЛИН МАВРОВ.....
САША РАДАНОВА.....	ТЕОДОРА СТАМБОЛОВА.....
ЮРИЙ КРЪСТЕВ.....	МИНА ТОПУЗОВА.....
КРАСИМИР ХАРАЛАМПИЕВ.....	ДАНИЕЛА АТАНАСОВА.....
РУЖЕНА КЕРАНОВА.....	БИСЕР ТРОЯНОВ.....
ЕЛЕНА АВДЕВА.....	ГАЛИНА ЗАХАРОВА.....
НИКОЛАЙ ДЪРМОНСКИ.....	КРАСИМИР ШЕКЕРДЖИЕВ.....
КАПКА КОСТОВА.....	РУМЕН ПЕТРОВ.....
БИЛЯНА ЧОЧЕВА.....	АНТОАНЕТА ДАНОВА.....
ЦВЕТИНКА ПАШКУНОВА.....	ЛАДА ПАУНОВА.....